

Om en præsts skuffelser som ansøger.

Af Johannes Pedersen.

Som oftest er der til ledige præsteembeder flere ansøgere. Derfor har mange præster gennem tiden kendt til den skuffelse at blive vraget. Ja, det hører saa at sige med til præstens kaar. Enten det var kirkeejeren, Danske Kancelli eller et menighedsraad, der skulde afgøre, hvem der skulde have embedet, blev jo nogen forbigaaet.

Pastor Rohmanns bryderier som ansøger i 1830erne er da heller ikke særlig mærkelige, men da de gennem samtidige breve kan oplyses, giver de os interessante indtryk af, hvordan en præst dengang maatte anstrenge sig for at komme i betragtning, og hvor svært det var for ham at tage sine skuffelser.

Jørgen Lindegaard Rohman var født i Svendborg 1797. Hans far var skomager. Kun 11 aar gammel blev han medhjælper paa postkontoret i byen. Et par af egnens præster hjalp sammen med herremanden paa Hvedholm og flere af byens og egnens købmænd den opvakte dreng først til dansk juridisk eksamen og derefter til studentereksamen, saa han kunde tage til København og studere theologi. Han blev cand. theol. 1825, næsten 28 aar gammel. Et par aar underviste han i Svendborg drenge, der vilde optages paa en latinskole; ja, nogle forberedte han til studentereksamen. For biskop *Plum* aflagde han den homiletiske og kateketiske prøve, og biskoppen gjorde 1827 kandidat Rohmann opmærksom paa, at »blandt Nutidens mange Søgende maa selv den Dueligste ofte gjentage sin Ansøgning«. —

Om han som kandidat søgte nogle gange forgæves, har han ikke selv oplyst. Men det varede i hvert fald ikke længe,

efter at han havde begyndt at søge, inden han blev udnævnt til *sognepræst* i *Tønning-Træden* ved Skanderborg. Hans udnævnelse kom den 4. juli 1828. Den 3. september holdt han bryllup med *Sophie Lindgreen* og blev ordineret i Aarhus domkirke af biskop *Birch* den 3. oktober.

Fra 1828 til 1838 var han præst i Tønning. For at kunne overtage præstegaarden og avlingen maatte pastor Rohmann stifte saa store laan, at han i disse ti aar aldrig var helt fri for pengebekymringer. Opvokset i en by som han var, skaffede landbruget ham flere bryderier end glæder. Begge præstefolkene længtes meget efter venner og bekendte i fødebyen Svendborg. Det kneb med at komme i rigtig forbindelse med sognenes folk, og de fandt ingen nabopræster, de kunde slutte venskab med. Pastor Rohman blev allerede i disse aar en flittig skribent og vandt nogen anerkendelse, men hvor var det besværligt at faa fat i de nødvendige bøger. Der var jo ingen biblioteker i nærheden¹.

I Landsarkivet i Odense findes Rohmanns arkiv og i det en hel del breve, der indeholder mange personalhistoriske og tidshistoriske oplysninger af interesse. En del af dem vil blive fremdraget andetsteds. Men de breve, der giver os indtryk af Rohmann som ansøger, kan vel med rette finde deres plads i Kirkehistoriske Samlinger, som Rohman i sin tid ogsaa var bidragyder til; se Ny Kirkehistoriske Samlinger, Første bind, s. 222f. og s. 649f.

Blandt de brevskrivere, der i det følgende skal citeres, bør et par paa forhaand kort omtales. Allerede i sine drengeaar stiftede Jørgen Rohmann bekendtskab med *præsten i Faaborg, Peter Rosenstand Wøldike*, der lige til sin død 1850 blev ham en faderlig ven, og som i sine breve drøftede baade præstegerningens og familiens problemer med sin unge ven

Forkortelser: Rohm. = Rohmanns papirer i Landsarkivet i Odense. — D.B.L. = Dansk biografisk leksikon. 2. udgave. — E.F.L. = Erslev: Alm. Forfatter Lexikon. — Wib. = Wiberg: Alm. dansk præsteh.

¹) Om *J. L. Rohmann*, se D.B.L. 19,619, — E.F.L. 2,681 og S. 2,818 — og Fynske Aarbøger 1958 og 1959.

fra Svendborg. — Efter i en aarrække at have været lærer paa Borgerdydsskolen i København blev Wøldike 1813 kaldet til sognepræst i Faaborg. Fra foråret 1827 virkede han som præst i sognene *Hammer og Lundby* ved Vordingborg, hvorfra han 1839 forflyttedes til *Taarnby* paa Amager².

Professor *J. N. Madvig* var Rohmanns studenterkammerat, og med ham drøftede han nogle gange sine flytteplaner for at faa forbindelse med de høje herrer i kancelliet. — Og da digterpræsten *Nicolai Sætoft* gennem Wøldike fik at vide, at Rohmann tænkte paa at søge Præstø, sendte han den ukendte kollega et advarende brev. — Mærkeligst er det vel at støde paa breve fra den i tiden meget kendte skuespiller *Nicolai Peter Nielsen*, som tilbød at søge at fremme Rohmanns ansøgninger i kancelliet. Gennem skuespiller *Lindgreen*, der var madam Rohmanns morbror, havde Nielsen faaet fat i Rohmanns reformationshistorie og ved at læse den fattet interesse for forfatteren som historiker, idet han selv drev historiske studier og 1836 udsendte det københavnske skydeselskabs historie. Noget særligt ved brevvekslingen med Nielsen er det, at ogsaa *Rohmanns breve* til Nielsen er opbevaret³.

Pastor Rohmanns klager overfor venner i Svendborg fulgtes allerede 1831 af venlige opfordringer til at søge bort fra de trange kaar i Tønning. Og naar *pastor Laurberg* i Nykøbing paa Mors, der som Rohmann var fra Svendborg, i 1833 skrev om ledige embeder i omegnen, betyder det vel, at Rohmann har fortalt ham om sine flytteplaner⁴.

Da sognepræsteembedet i *Rudkøbing* blev ledigt i foråret 1833, søgte han det. Og da det slog fejl forsøgte han i begyndelsen af 1834 at faa *Husby* sognekald paa Vestfyn; da en anden var udnævnt dertil, søgte han *Ærøskøbing*. Hans venner priste ham lykkelig, at han ikke fik embedet paa *Ærø*.

²) Om *P. R. Wøldike*, se *Krh. saml.* 3. rk. 3. bd., s. 443f.

³) Om *J. N. Madvig*, se *D.B.L.*, 15, 201. — Om *Nic. Sætoft*, se *D.B.L.* 23, 340. — Om skuespiller *N. P. Nielsen*, se *D.B.L.* 17, 146.

⁴) Om *P. Laurberg*, se *Wib.* 2, 213.

Biskop *Paludan-Müller* meddelte under 11. november 1834 pastor Rohmann, at hans ansøgning om *Vejle-Hornstrup* var afgaaet til kancelliet »paa det Bedste anbefalet fra min Side.« Og bispen tilføjer: »Det vilde særdeles glæde mig, om De ret snart maatte faa Deres Ønske om et bedre Levebrød opfyldt.« Men hverken Rohmanns eller den venlige biskops ønske blev opfyldt denne gang

Pastor *Wøldike* spørger først paa aaret 1835: »Hvad siger De om *Kjøge*? De har maaskee ikke Lyst at boe Kjøbenhavn saa nær? Hvorfor ikke? Gid De allerede havde Ansøgningen inde, og De saa fik det, saa kom jeg dog et Par Gange om Aaret oftere ind til Kjøbenhavn, end jeg nu gjør.« (1835, 5/2)⁵. —

Rohmann var en tur i Kjøbenhavn i foraaet 1835 for at bringe sig i erindring hos kancelliet. Han talte da ogsaa med pastor *Wøldike* og professor Madvig om sine ansøgninger og især om embedet som sognepræst i *Præstø*. Den hidtige præst dér, *N. B. Sætoft* var nemlig udnævnt til sognepræst i Øster Egesborg.

Hen paa sommeren modtog Rohmann følgende brev fra pastor *Sætoft*.

Præstø, d. 18. Juli 1835.

Høistærede! Indirecte henvendte *Pastor Wøldike* sig til mig om Underretning angaaende Præstø Sognekald. I Hast opgav jeg saadan, men forglemt nok at anføre Jorden. Deels for at corrigere saadan Feil, deels for at tilføie yderligere Bemærkninger over Localiteterne, deels for at *advare* en Mand, der i Livets Midalder sikkert bør vogte sig for at gjøre et Skridt, han let kan angre, som mangan anden Præst, der higede efter at komme til Sjælland og fandt sig bedragen, er det, at jeg giver mig den Frihed at tilskrive Dem, da jeg troer at vide, at De meget attraaer at blive kaldet hertil, hvilket vist ikke heller vil falde Dem vanskeligt. —

Jeg kan umuligt andet end antage, at De har, efterdi det er Deres andet Kald, omtrent 7 a 800 Rbd. netto til Familiens Underhold; og det temmelig *sikker* Indtægt. Her vil De, det kan

⁵) Brevene fra biskop *J. Paludan-Müller* og fra *Wøldike* findes i Rohm.

De forlade Dem paa, neppe erholde meer; og hvad der er høist ubehageligt, er det *usikre* i Indtægten, da naturligviis accidentielle Ting ere ei at bygge paa som Tiender. Skjøndt det meget muligt vil trætte Dem, troer jeg dog at burde meddele paa ny Oversigt over det hele.

A. Præstøs Sogn.

Tiende af Nysø (skammeligt)	1 rb. 1 mk. 8 sk.
— - Nygaard	8 rb.
— - Præstø By (jammerligt)	28 rb. 2 mk.
— - øde Pladse	1 rb. 4 mk.

Præstepenge (ikke over) 60 rb. — Offer-Accidenser circa 300 rb. Af Nysø 3 Skovlæs (Favne) Brænde. —

Med *Faxinge* Bønder skal træffes Accord om 38 T. 2 F. Hartkorn, hvoraf jeg hævede Rug 6 T., Byg 12, -H. 6 og 2 rb. — Ingen Præstegaard eller Jord i Byens Mark.

B. Skibbinge Sogn.

1. Leie af 2 Huse: 9 rb. 3 mk. — 2. Offer og Acc.: circa 80 rb. (u. 100). — 3. Tiende (Smaaredsel iberegnet): 20 ½ T. Rug, 65 ¼ T. Byg, 38 T. H. og 45 rb. 14 mk. 12 sk. — 4. En Jordlod, Middel sort, 43 T. Land, hvis Bonitæt sees af dens Hartkorn, som kun er 2 ½ T., kan i Middeltal indbringe omtrent 200 rb. og Græs til 2 Køer.

Brutto. Byrder: 1. Kl. Amtsstue Skatter circa 70 rb. — 2. Expenser 15 rb. — 3. Skat af Præste Tiende 1 rb. 4 mk. 12 sk. — 4. Communeafgifter 5 a 10 rb. — 5. Befordring til Skolerne i Skibbinge Sogn og Kirken kan vel ei antages ringere end 50 rb. — 6. Huusleie, da Præstegaarden er solgt 1734 for 43 rb., hvilke gaae fra Mand til Mand — en god Erstatning! 100 a 130 rb.

Netto til Familiens Underh. —

Naar De behager at regne dette Stykke ud, vil Facit vise Dem, at Kaldet er at agte som et *godt ordineret Catechetembede*, v. c. i *Nakskov*, hvor det er, foruden Bolig endog, 800 rb.

Den yndige Egn lokker; men der er for en Huusfader en betydelig Forskjel paa at leve *in floribus* og *e floribus*. Er man befordret, saa sidder Man her; jeg sad her i 12 Aar, og havde jeg nu, som Pastor Wøldike forunderlig nok mener, kundet have 1200 rb. netto, da veed jeg ikke, hvorfor jeg skulde flytte til et Embede, som maaskee vanskeligt vil give saadant Udbytte. —

Jeg tillader mig at give Dem et ganske tilforladeligt Begreb om de *accidentelle Indtægter* i Hovedsognet Præstø (thi dem paa

Landet kjender De) ved at meddele Dem, hvad i det løbende Aars 6 første Maaneder indkom:

1. Døbte	a. Dreng 4	} plebeiske Børn 10 rb. 4 mk. 12 sk.
	b. Piger 0	
	a. Mandkøn	7 4 rb.
2. Døde:	b. Qvindek	5 1 rb. 3. Copulerede 3 Par 14 rb.
	(fattige folk)	2 mk. —

Uden Kirken *Confirmander* — 27 rb. (hvilket ei haves i sidste Halvaar.) — Ved sidste Halvaars Begyndelse vare 2 Børn udøbte. —

Naar De behager at betænke, at Byen har kun 90 Huusnom. og i Landsognet Præstø er kun, foruden Herregaarden og endeel Huse, 1 Bondegaard, samt at endeel Familier blandt Honorationeres ere over Børneproductionsaarene; at endelig disses Piger og Sønner sendes til *Hovedstaden* og andre Steder for Lærdoms Skyld og *ei confirmeres her*, saa vil De vist indsee, at Accidenserne her kunne ei løbe høit. — Jeg holder virkelig Embedet aldrig det ringeste for godt for en Begynder, og saameget det maa glæde mig at komme i aandelig Berøring med Dem her, skal jeg dog ikke condolere Dem, om en anden fik Embedet. Sikkert vil De let kunne komme til *Odense*, hvor *Westengaard* er færdig og ønsker sig et Landsbykald, som han vist snart erholder, eller *Helsingør*, hvor *Fischer* vel snart bliver befordret. Bliv ikke vred, fordi jeg yttre mig som aldeles Ubekjendt saa frit for Dem. Maaskee tager jeg ogsaa feil, og i saa Fald, vær os velkommen af Hjertet!

Opholdstedet her og *Wordborg* er bekjendt som *meget dyrt*, formedelst Forprang. — Kirkerne ere i min Embedstid satte i en virkelig smuk Stand. Skolernes *Bygninger* ere gode. Fordi Menigheden har i *Bøgh*, *Wolf* og *Grundtvig* havt gode Talere, har jeg ogsaa kundet glæde mig ved god Kirkegang; dog er Indolens Hovedkarakteren hos menig Mand. Tantum! Deres Velærv. *Søtoft*⁶.

Pastor Søtoft vilde aabenbart ikke lokke nogen til Præstø med gyldne løfter, men brevets adresse: *Torning ved Viborg* tyder paa, at det har staaet ham meget uklart, hvem Roh-

⁶) Se Rohm. — v.c. er forkortet verbi causa = f. ex. — *Westengaard* var præst ved St. Hans kirke i Odense og døde der 1853, se Wib. 2,527 og *Fischer* var præst ved St. Mariæ kirke i Helsingør indtil sin død 1862, se Wib. 1,591. — Om præsterne i Præstø, *Bøgh*, *Wolf* og *Grundtvig*, se Wib. 2,563.

mann var, og hvor han boede. Men om Præstø havde Rohmann ogsaa talt med sin ven *J. N. Madvig*, der vel omtrent paa samme tid sendte nogle linjer til Tønning om, hvad han havde udrettet:

»Jeg har idag været hos *Ørsted*; han er næst den for mig utilgængelige *Steemann*, vel den, som det er vigtigst at bringe Dig i Erindring hos; forresten havde han ingenlunde glemt Dig, men tvertimod bevaret den Interesse, han yttrede for Dig, da Du var her. Han tillod mig i det Ringeste at sige Dig, at Din Ansøgning om Præstøe vilde komme i *særdeles* Betragtning, og at han ansaae baade Befordringen convenabel for Dig (kun for Tiden, saa at Du endnu engang eller to maatte flytte) og Dig for Embedet. (Det kirkelige Væsen skal in parenthesi heller ikke der staae sig saa vel; Søvft var ilde lidt.) Naturligviis mangler Du ikke Medsøgere, iblandt dem er en *Catechet Nissen* fra Helsingør vel en af dem, Du maa kappes med. Ørsted var forresten for Dine Actier. Du seer, at jeg har været hos ham selv; det var det Sikkreste, Broderen er desuden i denne Tid i Sorøe. Jeg bad *Rosenvinge* at opfriske Mindet om Dig hos Etatsraad *Lange* eller, hvis Du sidst ikke saa ham, som jeg ikke husker, da at tale for Dig fra først af. Naar nu kun den gamle Drage i sin Hule maatte tee sig vel; thi han taler dog det store Ord.« (Udat, — Sommeren, 1835)⁷.

Efter A. S. Ørstedes bedømmelse var Præstø altsaa ikke saa ringe et embede, som Søvft mente. Men da kateket Nissen fra Helsingør under 21. august 1835 blev udnævnt til sognepræst i Præstø, var jo dermed Rohmanns forhaabninger om Præstø slukket. —

Sidst paa aaret 1835 blev Nykøbing, Falster ledigt. Rohmann søgte det, men igen forgæves. Vennen paa Dallund. inspektør Heiberg, skrev: »Altsaa *Nyekjøbing Kald* gik bort, men Haabet om et andet maa du stedse nære, da Haabet vanærer jo ingen. Søger du for Tiden noget Kald? *Gamtofte Kald* skal blandt endeel andre søges af 15 jyske Provster, og altsaa vil sikkert en af disse faae det.« — (1836, 12/3) —

⁷) Om A. S. Ørsted, se D.B.L. 26,554. — Om P. C. Steemann, se D.B.L. 22,550. — Om kateket Nissen, se Wib. 1,593. — Om professor Kolderup Rosenvinge, se D.B.L. 13,113 og om kancellideputeret M. Lange, se D.B.L. 13,579.

Under 4. marts 1836 meddelte biskop *Paludan-Müller*, at han havde modtaget og videresendt to ansøgninger fra Rohmann, nemlig til *Østbirk* i Aarhus stift og til *Søllerød* ved København. Bispnen bemærkede tillige: »Deres Velærværdigheds Yttring i Anledning af de 9 Præsters offentlige *Klagemaal* traf sammen med min Anskuelse og var mig ret velkommen«⁸. —

Midt i marts døde madam Sophie Rohmann, og i maj blev begge de to sidst nævnte embeder besat. Til *Søllerød* kom pastor *B. Boisen fra Sakskøbing*. Og da pastor *Wøldike* i sommeren 1836 søgte at trøste sin ven i Tønning, tilskyndede han ham indtrængende til at gøre alt, hvad han kunde for at blive forflyttet til Sakskøbing.

»Nu maa der kiles paa, og det for Alvor — om *Saxkjøbing Kald*. Jeg har ikke endnu seet nogen Efterretning om det i *Avisen* og meddeler Dem derfor, hvad *Spang* fik ud af *Daniel Smith*, forleden han var hos ham; han var der selv som Præst i nogle Aar. Saavidt han kunde i en Skynding erindre sig, er Tienden circa 80 Td. Rug og 120 Td. Byg. Offer og Accidentser 400, Smaaredsel 30 Gæs, et Par Favne Brænde, Avling 68 Td. Land, som nok kunde lejes ud for 2 Td. Byg pr Td. Land, en meget smuk og god Embedsbolig, paa hvilken endnu hviler Gjæld af omtrent 2500, og hvoraf Afdrag udentvivl var 100 Rbd. aarlig. Der vil saaledes være en Indtægt af omtrent 1400 Rbd., og jeg mener, De bør søge det. Der er kun een Kirke, og Saxkjøbing er af Laalands sundeste Egne. Fjorden giver Liv og smuk Udsigt, og *Orebygaard*, som ligger i Sognet, er et smukt og rart Sted at komme. Sæt nu alt i Bevægelse; beed *Clausen* gjøre, hvad han formaaer; og troer De, jeg ved min personlige Nærværelse skulde kunne bidrage noget til at fremme Sagen, saa befal over min lange Krop, og jeg skal gjerne drage ind til Byen i Deres Ærinde; men jeg mener ikke at borde gjøre noget ved den Sag, førend jeg har hørt fra Dem og erfaret Deres bestemte Mening. Maaskee der netop nu var noget andet Kald, De attraaede; men jeg mener dog, at der ikke ret vel kunde være noget, som convenerede Dem bedre, end et Kjøbstædkald med 1 Kirke. Gid der kun ikke være Forandringer i Værk med Kaldet; og gid der ikke maatte være Nogen bestemt til det, hvad jo ey saa sjældent er Tilfældet,

⁸) Oplysning om de ni præsters klage er forgæves eftersøgt.

og gid kun ikke Provsteriet skulde hænge ved det som en besværlig Tilgift. Underligt at jeg ikke har seet Kaldet anmeldt, dog maaskee jeg har overseet det? Nu, jeg venter at høre fra Dem; dog, beslutter De Dem til at søge, da lader os ikke gjøre for sikker Regning; kunde Præstøe ikke opnaaes, da synes Saxkjøbing mindre at kunne det, da det er bedre. — Hvo der dog nu havde Dem i Saxkjøbing; det ligger saa herligt paa Vejen til *Errindlev*; der skulde man over engang i Sommer, naar der kun vare Penge i Kassen.» (1836, 8/7).

Pastor Rohmann søgte Sakskjøbing, men den 16. august blev⁹⁾ *L. Smith* udnævnt til embedet. Det var en stor skuffelse for Rohmann, og ikke mindre for Wøldike, der først i september sendte sin ven følgende trøstende forklaring:

»Kjære Ven. Saa det dog skulle glippe! Jeg var i Laaland i næstforrige Uge og saa Dem i Aanden i Vinduet i den pæne Præstebolig i Saxkjøbing; hørte om derovre, at man ventede Dem eller *Schou*, og da nu *Schou* blev optagen i Directionen for Døvfstumme-Institutet og korset, var jeg saa vis i min Sag, at jeg forleden Nat drømte om, at Kongen sagde til mig, da jeg var hos ham at tale Deres Sag: »kom til mig imorgen Kl. 9«; — jeg skal aldrig mere stole paa Drømme. Var *Schjødte* ikke død og en Plads saaledes var bleven ledig i bemeldte Direction, var *Schou* unægtelig kommen til Saxkjøbing; man havde fornærmet denne udmærket brave og duelige Mand, som man kun havde aflagt heel maadeligt for alt sit Slid, med at sætte Raadmand *Münter* ind i Directionen; en Mand, som han maatte i hver Henseende see langt under sig, og derfor søgte han at komme bort. —

Schmidt kjender jeg ikke, men vel hans Broder. Vennerne i Udbye (*Spang* og *Lange*) mente forleden Aften, at han var en brav Mand. Han skal være yderst forarmet med en stor Flok Børn, om ældre end De, vidste man ikke, men som Kjøbstædspræst (kom fra *Hasle*) allerede lidt nærmere, at sige cæteris paribus, til at komme til Kjøbstæd. Jeg seer saaledes ikke, at der just er gjort Dem, kjære Ven, Uret ved at foretrække ham (for) Dem; men alle vilde vi dog helst have havt Dem, og jeg havde glædet mig saa meget til at følge Dem derover og introducere

⁹⁾ P. J. Spang var Wøldikes nabopræst i Udby-Ørslev, se Wib. 3,418. — Daniel Smith var præst i Stege, se Wib. 3,196. — Clausen er sandsynligvis professor H. N. Clausen. — I Errindlev var Wøldikes svoger Christen Møller Holst præst.

Dem for mine laalandske Venner. — I Laaland vare Flere, som gjerne havde havt Dem; det er dog ogsaa noget værd. Bliv nu ey mismodig og skjænd ey paa Skjæbnen og Kongen. Det gamle Mundheld: »der maa være noget bedre beskikket for Dem«, har jeg saa mange Gange seet stadfæstet i mit og Andres Livs Tildragelser, at jeg nok tør henvise dertil ogsaa i dette Tilfælde. Gid der nu snart maatte aabne sig nye Udsigter for Dem, og det da maatte gaae efter Ønske! det kommer nok, give Gud Dem Tillid og Taalmodighed til at oppebie den beleilige Tid.« (1836, 2/9)¹⁰.

Til vennens ønske om at han maatte have taalmodighed, har Rohmann gjort den bitre randbemærkning: »naar kun man ikke *sulter* eller *fryser* ihjel forinden.«

Efteraaaret 1836 var som omtalt meget trangt for pastor Rohmann. Til sorgen og skuffelsen, der rugede over præstegaarden, kom først i november *svigermoderens død*. Paa den tid var embedet som sognepræst ved *Trinitatis kirke i Fredericia* blevet ledigt. Baade provst *Wolf* i Nr. Snede og lægen *Carl Hviding* i Vejle tilskyndede til at søge det, mens pastor *Wøldike* egentlig ikke mente, det var noget for Rohmann. Han skrev nemlig saaledes til Tønning:

»Tænker De paa at komme til *Fredericia*, den kjedelige Bye? eller har De Lyst til *Søby* her i Sjælland (*Søby-Hallenslev* paa Vestsjælland var ledigt), hvor der skal være en meget god Præstegaard og en lillebitte Avling, eller hvad søger De forresten? lad mig det vide, for at jeg dog kunde sætte en Prøve paa, om det dog ey var muligt, herude fra min Afkrog, at gjøre noget for at faae Dem andenstedshen? det maatte dog være reent bandsat, om der dog ingen Udvey skulde aabnes for Dem! Sæt mig kun i Virksomhed; jeg behøver noget at røre mig med. — Hvad det dog er en Jammer, at vi ere saa forfærdelig langt fra hinanden; jeg maa have Dem herover til *Sjælland*, saa kunde vi dog see Dem lidt tilgode paa en eller anden Maade. — Min Nabo Hr. Hesselberg i *Nestelsø* lever ikke længe. Kaldet er ventelig lovet

¹⁰) Om Tyge Schow, præst ved døvstummeinstituttet, se Wib. 2,167 og om S. Schjødte, der var hofpræst og døde 1836, 12/8, se Wib. 2,110. — Om L. Schmidt, der blev præst i Saksøbing, se Wib. 3,19 og om H. S. Münter, se E.F.L. 2,375.

bort for længe siden, og da det er et *Proprietair-Kald*, skjøttede De sagtens heller ikke om det.« (1836, 27/11)¹¹.

Men da havde Rohmann forlængst søgt embedet i Fredericia og havde endda under 16. november bedt *prins Christian Frederik* om at anbefale sig til det. Han modtog nemlig under 17. december fra prinsens kabinetssekretær, *G. Adler*, en meddelelse om, at ansøgningen var anbefalet paa bedste maade, men der fortsættes saaledes: »for at De ikke skal overgive Dem til et Haab, som maatte skuffe Dem, bør jeg endog tilføie, at Hs. Kongl. Høiheds Anbefaling ikke er og ikke kan være af nogen afgjørende Vægt, uden for saavidt De maatte befinde Dem paa lige Linie med de competenteste af Deres Medbeilere«¹².

Det varede længe, inden der kom nogen udnævnelse til Fredericia. Og efter et besøg i København i begyndelsen af februar 1837 sendte *pastor Wøldike* et brev til Tønning; i det stod der blandt andet:

»Kjære Ven! Jeg var et Par Dage i forrige Uge inde i Byen og havde en alvorlig Samtale om Dem med *Lassen* og *Ørsted*. De er vel *indstillet* til Fredericia, men ikke som No. 1. En Præst i *Tikjøb*, jeg mener, det var *Gamborg*, han hedde, og en ditto i *Viborg*, jeg mener en *Johansen*, stode foran; men *Ørsted*, som vidste, at Prindsen interesserede sig for Dem med megen Varme, havde dog et Slags Haab om, at det muligen kunde lykkes ham at faae Dem anbragt. Ja, Gud give det maatte ske! *Lassen* bandede iøvrigt høyt og dyrt, og det næsten i bare Skjorte, paa, at det var paa det allernærmeste med Deres Befordring til et bedre Kald, og jeg kan efter alle Mærker at dømme ey heller troe andet; kun Skade, at der saa sjældent træffe Vacancer i *Kjøbstæder*. Det seer ud til, at *Storeheddinge* bliver besat med en Landsbypræst; altsaa hjælper den Vacance ikke til at fremme Deres Sag.

Hvad mener De om *Causlunde* og *Cagstrup*, 4 Mile fra Byen henad Køge? (Sognene hedder nu *Karlslunde-Karlstrup*.) Tien- den er paa halvfjerde hundrede Td. Byg, en god Avling, som er bortforpagtet, men en gammel Præstegaard; ret flinke velhaven-

¹¹) Rohm. — Hesselberg døde 1836, 11/12, se Wib. 2,434.

¹²) Om *G. Adler*, se D.B.L. 1,127.

de Bønder og et deiligt Bedested for mig, naar jeg reiser engang om Aaret ind til min Søster. — — — Er *Præstegaarden* i Causlunde end *gammel*, saa er det her i Stiftet slet ikke saa vanskeligt at faa Bygningshjelp, skjøndt rigtignok ikke altid for den fulde Summa; dog Ansvaret maa jo her hvile paa Stervboen? — — — Skulde De søge Kaldet og faae det, saa vil min Kone nok skaffe Dem Nogen til at bestyre Huset og passe Børnene.» (1837, 11/2)¹³.

Til sognepræst ved Trinitatis kirke i Fredericia blev den omtalte *Gamborg kaldet under 25. februar 1837*.

Først paa aaret 1837 stod Rohmann da med hensyn til ansøgninger helt paa bar bund. Alle anstrengelser syntes at have været forgæves. Baade han selv og vennerne Madvig og Wøldike havde henvendt sig i kancelliet for at fremhæve hans værdighed og hans trang til et bedre embede; men trods tilsyneladende venlighed og forstaaelse baade hos A. S. Ørsted og hos de kancellideputerede Chr. L. Lassen og Michael Lange var der dog intet opnaaet. Det var den utilgængelige *Stemann*, der afgjorde sagerne.

I februar rykkede ganske overraskende den kendte skuespiller *Nicolai Peter Nielsen* Tønningpræsten til undsætning. Der udveksledes i aarets løb nogle breve imellem dem, og det særlige ved denne brevveksling er, at ikke blot N. P. Nielsens breve til Rohmann er opbevaret, men at det kgl. bibliotek gemmer *Rohmanns breve* til skuespilleren.

Forbindelsen mellem dem kom i stand paa følgende maa-
de. I efteraaaret 1836 havde skuespiller N. P. Nielsen med stor interesse læst *Rohmanns prisskrift* om reformationens indførelse i Danmark. Som tak for glæden, han havde haft ved at læse Rohmanns bog, fik han skuespiller Lindgreens datter *Hanne* til i en pakke til Tønning at vedlægge sin egen nylig udkomne bog: *Hellig Trefoldigheds Gilde* udi det danske Compagnie, eller det kongelige kjøbenhavnske Skydeselskabs og danske Broderskabs Historie. Kbhv. 1836. — Rohmann sendte under 5. januar 1837 skuespiller Nielsen

¹³⁾ Om kancellideputeret Chr. L. Lassen, se D.B.L. 14,97. — Om pastor Gamborg, se Wib. 3,325 og om pastor J. C. Johansen, se Wib. 3,549.

en venlig tak for skydeselskabets historie og modtog der-
efter følgende brev:

Kiøbenhavn, d. 18de Febr. 1837.

Velærværdige Hr. Pastor Rohmann. Mange forskellige, deels Forretninger, deels Adspredelser have forhindret mig i at opfylde en kjær Pligt, nemlig at besvare Deres meget ærede Skrivelse af 5te Januar. Det vil være mig en stor Satisfaction, om De virkelig har været istand til at gennemlæse min *lille Piece*; thi at den virkelig skulde have interesseret Dem, vilde være høist besynderligt, blot for Materiens Skyld. Indholdet er saa specielt, at der kun ere faae Dele deraf, som kunne have en almindelig Interesse. Min Hensigt med at sende Dem Bogen var ingenlunde at skaffe Dem nogen Moerskab ved dens Læsning, men blot et stumt Tegn paa min Taknemmelighed for den sande Glæde, jeg har havt ved at læse Deres interessante: *Reformations-Historie*; en Bog, der er en kjærkommen Gave for enhver, der elsker vort Nordens Historie. Jeg vil ikke kjede Dem med Lovtaler over Deres Bog; thi uagtet jeg ikke har den Ære personligt at kjende Dem, saa er Deres Bog mig Borgen for, at De er en Mand, der ynder ligefrem Sandhed, og som vil tro mig, naar jeg simpelt hen siger, at jeg ikke længe har glædet mig som ved Læsningen af den. Historien især Nordens er min Kjæphest, min kjæreste Tidsfordriv, og i denne, jeg gad sige Mandoms løse Tid, glæder jeg mig ved (at) leve med Fortiden og studere *Clios* evige Viisdomsbog. Skjøndt fjernt fra Dem have vi dog et Berørelsespunkt, og jeg blev ikke lidt fornøyet da jeg saae, at vi vare mødtes ved *Valget af Mottoet*, skjøndt jeg maae tilstaae, det klæder bedre paa en Reformations end et Skydeselskabs Historie. Jeg vil have endnu en Grund mere til at elske Historiens Studium, naar jeg tør haabe, at den har skaffet mig Bekjendtskab med en saa usædvanlig som Dem, og ere vi end ikke nu i hinandens Nærhed saa, »Berge und Thäler begegnen sich nicht, aber Menschen!« Tilgiv mig nu, om jeg forekommer Dem noget næsviis, ved at blande mig i Deres personlige Forhold; men Meningen er idetmindste god.

For nogle Dage siden taledе jeg med min egen Præst, *Zahle*, og ved at berøre Dem, kom han til at omtale Dem i Udtryk, hvorfor jeg vil skaane Deres Beskedenhed at høre gjentagne. Han yttrede, at det var en Skam for Vedkommende, at en Mand som De hensad i et saadant Kald. Da jeg er nær beslægtet med en af de Cancellie Deputerede og temmelig bekjendt med *Ørsted*, begav jeg mig strax til disse for at repetere min Samtale med *Zahle*,

og jeg erfarede der, at De søger *Fredericia*, men tillige at der neppe er Haab om, at Dé faaer det, imidlertid vandt jeg dog det derved, at man blev meget Opmærksom derover og bad mig at gjøre opmærksom paa, naar De søger noget igjen.

Tilgiv mig, at jeg ukaldet blander mig ind i Deres Sager; det seer vist løierligt ud, at en Skuespiller vil protegere en Præst; men lad os slaae en Streg over disse to Egenskaber og blot betragte os som Historikere, og saa vil det ikke skurre saa meget. Man siger langt fra Jupiter langt fra Lynilden; men man kunde tilføie, ogsaa langt fra Varmen. De boer i Jylland, men jeg er her ved Haanden og skal ikke spare paa Munden, naar De blot vil lade mig vide, naar der er noget, De søger at erholde. Som sagt, jeg tør sige, at Vedkommende er meget gunstigt stemt, og at De kun skal søge dristigt. Lev nu vel, min meget ærede Hr. Pastor; tilgiv mig, at jeg saaledes falder med Døren ind i Huset; men jeg er saadan en underlig Person; naar jeg troer at kunne gavne, saa bryder jeg mig aldrig om, at man kalder mig en næsviis, naar man kun maae tilføie: en troe og hengiven Ven, hvilken Titel jeg haaber at erhverve hos Dem, og indtil da kalder jeg mig med Hoiagtelse Deres ærbødige N. P. Nielsen.¹⁴

En fjorten dages tid senere svarede Rohmann med et meget langt brev. Heri møder vi ham som brevskriver og som den ensomme, der trænger til at tale ud med en, der vil forstaa ham, men navnlig giver brevet os en udførlig redegørelse for hans mange skuffelser som ansøger. Trods dets længde gengives det derfor i hele sin udstrækning.

»Deres venskabelige Brev, kjære Hr. Instructeur, var mig en meget behagelig Overraskelse. Aarsagen hvorfor jeg strax besvarer det, jeg fik det nemlig iaftes, er ikke blot for at aflægge en tom Taksigelse for Deres venlige Deeltagelse i min Skjæbne og Deres Interesse for at bringe en Forandring til det Bedre deri, men for i Virkeligheden at gjøre Brug af Deres gode Tilbud om at tale min Sag, hvor en saadan Tale kan anbringes.

Skjøndt jeg nu heller ikke vil forglemme *Taksigelsen*, men fremfor Alt aflægge den af Hjertens Grund, maa jeg dog, førend jeg skrider til den egentlige Gjenstand for disse Linier, forud-

¹⁴) Rohm. — Om N. P. Nielsen og hans bog, se E.F.L. 2,449. — Cleo er historiens muse. — Mottoet i Rohmanns bog var fra rimkrøniken: »Det siger Beda den ærlige Mand osv.« — Zahle var hofpræst, se D.B.L. 26,417.

sende et Par Ord om den Yttring i Deres Brev, at det vilde være høyst besynderligt, om *Deres Skrift* blot for Materiens Skyld havde interesseret mig. De har altsaa antaget min Yttring for en blot Compliment, og det er den dog virkelig ingenlunde. Det er tvertimod den rene Sandhed, at jeg med Opmærksomhed og Interesse har læst den fra Begyndelsen til Enden. I Anledning af det Besynderlige heri, kunde jeg svare Dem omtrent, hvad *Grotius* engang svarede En, der undrede sig over, at han læste saa hyppig i *Terents*, der dog kun var en Skolebog: »Anderledes læses *Terents* af *Grotius* end af en Skoledreng.« Uden i nogen Maade derfor at ville sammenligne mig med *Grotius* kunde jeg dog svare Dem: *Anderledes* læses *Deres Skrift* af en *Historiker* end af mangel *Gildesbroder*. Thi vistnok er Indholdet i en vis Henseende specielt, og for saa vidt det angaaer et blot Selskab i og for sig, hvoraf jeg ikke er Medlem, er det naturligt, at det for mig her paa Heden kun kan have liden Interesse, men jeg betragter det derimod som en *Skildring af Hovedstadens Tænke-maade*, Skikke og Forlystelser i en enkelt Retning i et Tidsrum af over 300 Aar, grundet paa autentiske Documenter, og fra denne Side faaer Sagen et andet Udseende, især hos os hvor Kilderne til det egentlige Folkelivs Historie endnu ligge begravne i Protocoller og Archiver, hvoraf næsten Ingen drager dem frem uden en Enkelt og det Leilighedsviis. Saameget større var Interessen for mig, som jeg ved Tilendebbringelsen af min Reformationshistorie fattede den Tanke at fortsætte den eller egentlig at levere en *Kirke-* og *Folkeculthistorie* til 1660 og maaskee videre. Mine huuslige Ulykker og Sorger standsede det begyndte Arbejde, og mit fjerne Ophold gjør mig det desuden umuligt at overkomme de fornødne Kilder; men dog har jeg endnu ikke tabt Interessen for Ideen og griber med Graadighed Alt, hvad der kan have mindste Hensyn til den. Jeg har derfor med samme Interesse modtaget Præsten *Michels 3 Riimværker*, som *Molbek* var saa god at sende mig, da de gribe ind i *Psalmebøgernes Historie*. Jeg haaber altsaa Hr. Ven vil troe mit Ord, at jeg har læst *Deres Skrift* med megen Interesse.

Hvad nu den egentlige Gjenstand for disse Linier angaaer, nemlig mit *Supplicantvæsen*, da takker jeg Dem som sagt af Hjertet for Deres kjærlige Bestræbelser, kun frygter jeg, at de ville være spildt Møie. Mit Navn og min Stilling er ikke ubekjendt for det danske Cancellie; at jeg har vundet 6 præmier, 1 i Theologien, 1 i Kirkehistorien, 1 i Danmarks Historiske Geographie i Middelalderen og 3 for Prædikener; at jeg har istandsat en nedfaldende Præstegaard og er derved blevet en forgjældet

Mand, at jeg i 9 Aar har siddet i et af de mindste Præstekald i Danmark, veed Cancelliet ret godt. Jeg har skildret min Stilling *mundtlig og skriftlig for Stemann og Lassen, mundtlig for Kongen og Ørsted*, og min *Provstes og Biskops* bedste Anbefalinger kunne vidne, at jeg har talt Sandhed; *Prinds Christian* har, det veed jeg, med Varme intercederet for mig, og dog have 26 *Ansøgninger* tildeels om mindre Kald hidindtil været forgjæves. I Anledning af min *Ansøgning om Frederitz*, et Kald paa 800 rbd. har *Prinds Christian* ladet mig tilskrive ved *Etatsraad Adler*, at han paa det Bedste havde anbefalet den, og at det vilde være ham kjært, om den maatte blive bønært, men *Adler* har derhos givet mig at forstaae, at *Prindsens* Anbefaling ikke kunde være af nogen afgjørende Vægt, »uden for saavidt som jeg befandt mig paa *lige Linie med de Competenteste af mine Medbeilere.*« Hvem er nu det? Jeg fristes næsten til at troe: *Enhver*. Thi da jeg for 2 Aar siden var hos *Stemann* sagde han til mig: naar jeg blot kunde skaffe *Concurrenterne* af *Veien*, skulde Intet være til Hinder for mig. Nu har jeg seet, at ældre og yngre *Præster*, ældre og yngre *Catecheter, Candidater*, ja, endog een Candidat 1 Aar yngre *Attestatus* end jeg og det med haud illaudabilis ere blevne mig *foretrukne*; jeg maa derfor antage, at der hører et særdeles Kæmpeværk til at forflytte mig fremfor alle *Andre*, eller og at Cancelliet maa have særegne Grunde for, at jeg skal gaae til grunde paa *Legem og Sjæl* paa dette *Fordømmelsens Sted*. Ih nu, jeg er da ikke den første jydsk Præst, som har havt den Skjæbne.

At jeg uagtet *Prindsens* Anbefaling ikke faaer *Frederitz*, det veed jeg nok, da jeg kun er indstillet No. 3, og det er jo saa godt som No. 0. Jeg er nu snart keed af at smide Penge ud til stemplet Papir og Postpenge; de allerede *Henkastede* havde forentet sig bedre i *Sparekassen*, men dog har jeg endnu indgivet 2 *Ansøgninger* om *Steenløse og Vexøe* og om *Carslunde og Carlstrup*, der upaatvivlelig faae samme Udfald som alle de øvrige. Helst ønskede jeg jo rigtignok at komme til en *Kjøbstæd*, da jeg ikke er Landmand, men udenfor mit Embede en Bogorm, der hverken forstaaer at handle med Sviin eller Stude, og jeg tillige trænger til menneskelig Omgang; dog har jeg troet at burde prøve paa at søge disse Kald, om *Lykkens Lune* maaskee kunde falde paa at bringe mig noget nærmere til *Kbhvn.*, hvor jeg kunde benytte de litterære *Magaziner*, ifald jeg nogensinde kommer til at due til noget Arbeide mere. Jeg seer nu ogsaa, at et *Cappelanie ved Frue Kirke* er ledigt, og jeg kunde af samme Grund næsten fristes til at søge det, men det er vel et lille Embede, og jeg har allerede en stor Familie og ingen Moder til mine Børn.

Her har De nu et Contentum af mit *Supplicantvæsens Historie*; De seer deraf, at jeg i min Enkestand dog har havt Anledning til at holde en vis Jubelfest eller *Sølvbryllupsgilde* over Tallet af mine frugtesløse *Embedsfrierier*; men Pengene til Gildet ere medgaaede til stemplet Papir og sandt at sige, jeg har ikke været stemt til at jubilere; dog kan det være, jeg slaar en Basseralle, hvis jeg, som ikke under nærværende Conjunctioner er urimeligt, naaer til *Guldbryllupstallet*. Thi om Cancelliets gode Stemning imod mig har jeg i flere Aar havt Forsikringer fra adskillige Kanter; imidlertid er det nu kommen saavidt, at det høie Collegium maa vise det i Gjærning, førend jeg troer det paa Ordet.

De har Ret, høistærede Hr. Ven, naar De anvender Ordsproget: langt fra Jupiter osv.; jeg fordanser det blot noget og siger: høit til Himmelen og langt til Kjøbenhavn; i det store Rum bortveires mangel grundet Klage og Besværing; man veed ikke og begriber ikke, hvorledes mange af *vi stakkels jydsk Præster* ere stædt i det; men Gud trøste dem, der vover offentlig at opløfte sin Klage; han kan være vis paa at faae over Næsen; saaledes gik det 9 af mine Stiftsbrødre ifjor, der i en Art Fortvivlelse udtalede, hvad der laae dem paa Hjerter; jeg tog ingen Deel deri fordi jeg ret vel vidste, det var kun at gjøre Ondt værre; jeg har derfor indskrænket mig til at skildre min Forfatning i mine Ansøgninger og ved andre Leiligheder ad den private Vei, men jeg maa oprigtig tilstaae, at jeg har faaet den Tro, at Vedkommende hverken læser eller ændser andet end Candidataarets Aarstal, rigtignok en Maneer, som kommer mangel ældre Sløsepeer til Fordeel.

Deres venskabelige Brev og den Interesse, hvorpaa De deri har givet mig et saa talende Beviis, har foranlediget mig til at tale uforbeholdent med Dem om min Stilling som Supplicant og om mine Tanker i denne Henseende, og denne Uforbeholdenhed, haaber jeg, vil være Dem det bedste Beviis paa, at jeg oprigtig paaskjønner det Venskab, hvormed De saa oprigtig kommer mig som personlig Ubekjendt imøde. Skuespilleren og Præsten gjør her Intet til Sagen, naar begge med Værdighed forsvare den Post, hvorpaa han staaer i Samfundet; de Tider burde hos den Fordomsfrie være forbi, da uoverstigelige Skranker adskilte de forskjellige Haandteringer. Jeg kunde ogsaa her anføre en *Anecdote om Holberg* som Svar paa Deres Distinction. En Herremand mødte ham engang paa en Reise i *Krebshuset*; den første fandt sig saa tilfredsstillet ved Holbergs Conversation, at han anmodede Baronnen om at drikke et Glas Viin med sig; imidlertid ønskede han dog, førend han klinkede, at vide, hvem han klinkede med og spurgte derom. Jeg er Bøddelen her i Amtet, svarede Holberg. Ja saa, *Enhver er god for sig*, sagde Herreman-

den og satte Glasset hen uden at klinke, gik derpaa ud og over-skældte Værten, fordi han bragte Rakkeren i Selskab med fornemme Folk. Værten oplyste ham om hans Vildfarelse, og Herremanden foer betuttet ind i Stuen, bad H. om Forladelse og greb sit Glas for at klinke. Enhver er god for sig, svarede Holberg, og satte sit Glas hen uden at klinke; fiat applicatio! —

Vi kunne derfor, mener jeg, gjerne mødes som *Historikere*, uden at vi behøve at slaae Streg over Skuespilleren og Præsten; naar 2 rigtige Tangenter gribes paa Instrumentet skurre de forskellige Toner ikke. Det glæder mig alligevel saare meget, at vi i flere Punkter støde sammen, nemlig baade som Historiens og Veltalenhedens Elskere; Kjærlighed har ført mig til at sysselsætte mig noget med begge, og min Embedstilling har desuden gjort mig Syslen med den sidste til en Art af Pligt; at jeg derfor nok kunde ønske mig *et andet Auditorium* end mine jydske Bønder, vil De vist ikke finde underligt; men da der hertil nu ingen Udsigter er, bliver denne Syslen noget tilsidesat; *Münter, P. E. Müller* og *Mynster* have hver tilkjendt mig en Præmie for indsendte Prædikener; men offentlig har jeg ikke leveret andet end 3 *Bibellæsninger*, jeg udgav 1834, og en *Recension* over *Brammers Leilighedstaler*, som findes i *Maanedsskriftet for Litteratur* 11. Heft. 1836 under Mærket v.v. Det vilde glæde mig, om De vilde læse denne igjennem og ved Leilighed sige mig Deres Mening derom, da jeg temmelig skarpt har medtaget en Tale af Udgifveren, hvorom nogle have ment, at Dommen var for streng; men efter min Overbeviisning kunde den Tale hverken bestaae for den rhetoriske eller den historiske Domstol, og derfor har jeg brugt begges hvasse kritiske Kniv; thi daarlige Taler have vi nok af; de gode derimod ere sjældne.

Jeg har nu her temmelig vidtløftig besvaret Deres venskabelige Brev, men haaber, De undskylder denne Vidtløftighed; hvad jeg har anført om min *Supplicantstilling*, vil De, uden at jeg behøver at anmode Dem derom, benytte med den fornødne Discretion; *Steenløse* og *Carlsunde* ere de to Kald, jeg for Øieblikket søger, men jeg søger da endelig altid, men har faaet den underlige Indbildning, at jeg ikke bliver befordret i denne Konges Tid. For Deres Venskab takker jeg Dem endnu engang og haaber, at De anseer Takken for oprigtig, idet jeg saa ufortøvet gjør Brug deraf; seer De *Zahle*, beder jeg at hilse ham og henlever Deres meget forbundne og hengivne *Rohmann*¹⁵.

Tønning, d. 1. Martii 1837.

¹⁵⁾ Rohmanns breve til Nielsen findes i Kgl. Bibl. Nye Breve D. — Hugo Grotius, se Salmonsens, 10,150 og om Terents sammested 23,251. — Krebshuset er en gaard i Slaglille sogn.

De to omtalte embeder blev besat, uden at Rohmann hørte mere om dem. Men sidst i marts blev sognepræsten i *Middelfart* forflyttet og dermed embedet ledigt. Først i april søgte Rohmann det og bad igen prins *Christian* om at anbefale sig. Under 8. april skrev kabinetssekretær *Adler* til Tønning: »H. Kg. Høihed vil med Fornøielse understøtte Deres Ansøgning om Middelfart Kald og vil jeg haabe, at Høisammes Intercession vil komme saameget mere i Betragtning, som Embedet sorterer under Gouvernementet. Det kommer imidlertid meget an paa, hvem De faaer til Medbeilere.«

For intet at forsømme henvendte Rohmann sig ogsaa til *biskop N. Faber i Odense*, der i hvert fald kendte Rohmanns navn fra konkurrencen om prisen for et skrift om bibellæsning i 1834. Biskoppens svar var meget venligt i formen, men dog en afvisning; han vilde ikke anbefale. Det lød saaledes:

»Jeg har modtaget Deres Velærværdigheds meget Ærede af 24. ds., hvori De meddeler mig, at De søger *Middelfart* og ønsker min Medvirkning til Maalets Opnaaelse. Jeg vidste allerede gennem *Gouvernøren*, at De søger bemeldte Kald; thi da jeg, som en god Talsmand for Stiftets Geistlige, øieblikligen vilde interessere ham for en særdeles værdig Mand, fik jeg til Svar, at *Gouvernøren* havde lovet Dem sin fortrinlige Bistand. Dette vil i nærværende Tilfælde sige *særdeles meget*; thi da det sidste Valg til *Middelfart* neppe faldt ud efter hans Ønske, saa har *Gouvernøren* neppe undladt paa saadanne Stede(r) at give sin Misfornøielse tilkjende, hvor muligen hans fortrinlige Anbefaling i nærværende Øieblik kunde faae en desto større Kraft og Indflydelse. Skjøndt man derfor aldrig bør sætte sig noget vist Haab i Hovedet, saa har Deres Haab i nærværende Tilfælde virkelig en ikke svag Grundvold. Og hermed skal De, hvad *Fyens Stift* angaaer, lade Dem nøie.

Dette er ikke udtalt som noget tilbagevisende Afslag, men som en oprigtig Hjertens Mening fra mig til den Mand, hvem Skjebnens høist sorgfulde Slag have nedbøiet, som trænger til Trøst og Hjælp, ei til at skades. Men at en Anbefaling fra mig til Dem, som ikke er Geistlig i mit Stift, snarere vilde skade end gavne, er min *fulde* Overbeviisning. Jeg tør tiltroe min Anbefa-

ling for geistlig Mand i Stiftet nogen Vægt, fordi den grundes paa virkelige data, Visitats etc.; men jeg er aldeles fjern fra den Forfængelighed at troe, at en Anbefaling, blot med mit Navn under, skulde, hvor hine ledsagende Omstændigheder mangle, have nogen betydelig Vægt. Det kunde være betænkeligt, hvor De har Fyens Stifts Gouvernørs Assistance og Anbefaling endnu ved Siden af denne at søge Fyens Biskops. De veed desuden, hvor let Miskjendelse er tilstede, saa at en Anbefaling fra mig, selv om jeg kjendte Dem personligen og nøie, vilde let tolkes som en Anmasselse af mig og maaskee anrette saa meget større Skade, som den var stilet med Varme. De bør ikke under disse Omstændigheder modtage min Anbefaling, om jeg end kunde eller vilde give den, hvortil jeg dog ingenlunde er istand.

Et Raad vil jeg derimod meddele. Omtrent *d. 20de* (d.e. maj) ventes Gouvernøren hertil. Hvad han skal foretage til Deres Bedste, maa han paa den kraftigste Maade *have udrettet*, inden han afreiser. Jeg mener derfor, at det ikke kunde skade, at De endnu engang skrev ham til, at De med Ængstelse havde bragt i Erfaring, at han d. 20de forlod Kjøbenhavn, at han saaledes var fraværende i det decisive Øieblik, og at De besvor ham om muligt at efterlade saa kraftige Foranstaltninger, at De ikke skulde bukke under for et brat tilintetgjort Haab; skriv i samme Aand til *Etatsraad Adler* og befal saa Resten i Guds Haand.

Selv om De ei faaar Middelfart, vil Deres Befordring ikke længe udeblive. *Middelfart* er et smukt Kald, skjønt ikke just saa stort, som det i første Øieblik ansees for. Der er *ingen Embedsbolig*. Vanskelig faaes nogen Gaard tilleie, men Kjøb fordrer Penge eller forøget Gjæld. *Ildebrændsel* er *dyr*; Tørv 2 Mile borte, men Resten er god. Jeg henlevede 4 lykkelige Aar som Præst der; efter den Tid sank Meget af det, der havde begyndt at fremblomstre. Gud give, at Kaldet maa faae en kraftfuld Mand, der vil frede igjen om Fortidens Plantning; den vilde da rask skyde frem paa ny, og hvor vilde det da glæde mit Hjerte igjen at hvile i dens Skygge og qvæges ved dens Syn. Gud give det bedste Held! Opnaaer De Kaldet, haaber jeg, at en glad og velsignelsesrig Samvirken skal indtræde imellem os. Med Agtelse forbindtl.

Odense Bispegaard, d. 27. April 1837. N. Faber¹⁶.

Omtrent samtidigt med at biskop Fabers brev naaede til Tønning, kom der igen nyt fra skuespiller *N. P. Nielsen*. Han havde været i *kancelliet* og endda ladet *etatsraad Lange*

¹⁶) Rohm. — Om biskop Nic. Faber, se D.B.L. 6,509.

læse Rohmanns lange beretning om de mange skuffelser, han havde lidt. Skuespiller Nielsen skrev:

Kiøbenhavn, d. 25. April 1837.

Min høitærede Hr. Pastor! Uagtet jeg ikke kan give Dem nogen glædelig eller bestemt Efterretning, maae jeg dog give et lille Livstegn fra mig for at overtyde Dem om, at jeg ikke har været uvirksom imidlertid. Først maae jeg da underrette Dem om, at *Eltatsraad Lange*, Deputeret i Kancelliet, er min meget *nær beslægtede Ven*, som jeg har levet fra Barnsbeen med og kjender som min egen Lomme. De kan bedst indsee, hvor godt jeg kjender ham, og hvordan hans Karakter er, naar jeg siger Dem, at jeg vidste intet bedre Middel til at foredrage ham Sagen, end *at lade ham læse Deres Brev*; thi (jeg) vidste, at det vilde gjøre den modsatte Virkning paa ham som paa andre Hverdags-sjæle, og det har ogsaa bekræftet sig. Med Varme talte han om Dem og Deres Fortjenester, og har omtalt Dem i det forsamlede Collegio. Han har bedet mig sige Dem, at: der var ikke *een* iblandt hans Colleger, som ikke erkjendte Deres Værd og vilde glæde sig over Deres Befordring; at han selv følte, at De havde Ret i Deres Utilfredshed; men at De vist vilde dømme anderledes, naar De var i Cancelliets Sted; slutteligen haabede han gandske vist, at De skulde faa Deres Ønsker opfyldte baade førend Deres Ansøgningsers Guldbryllup og i denne Tid.

Jeg veed nok, at jeg nu faaer lidt Skjænd af Dem, fordi jeg har benyttet Deres Brev; men det finder jeg mig i; thi jeg veed, at det har været til Deres Fordeel, og det er mig nok. Hav alt-saa endnu Mod og lad mig endelig vide, naar der er noget, De søger, at jeg kan purre Vedkommende. *Ørsted* ser jeg jevnlig hos Lange, og han er Dem ikke mindre bevaagen.

Nu stunder det til Sommeren, og Foraaret er jo Haabets Tid; lad os da følge Naturens Orden og leve i Haabet; maaskee at inden Høsten indfinder sig, er Deres Ønsker opfyldte; maaskee jeg til den Tid har den Glæde at see Dem forflyttet nærmere til Hovedstaden, hvorved Adgang til de videnskabelige Kilder bliver Dem mueligt, og hvor jeg kan nyde den Glæde af Deres personlige Bekjendtskab. Imidlertid lev vel, kjære Pastor, og lad mig nu have den Glæde, at disse Linier opmuntre Dem lidt; jeg havde besluttet ikke at uleilige Dem med et Brev, førend jeg havde godt nyt at melde, men Lange har paalagt mig endelig at skrive til Dem og forsikkre Dem om, hvor meget han interesserer sig for Dem, og at han i denne Henseende har fundet den

største Enighed i Cancelliet. Lev vel, lad mig endelig høre, naar der er noget De ønsker og søger, og da skal jeg holde de gode Folk varme; indtil da modtag Forsikringen om min varme og inderlige Hoiagtelse og Hengivenhed. Deres oprigtige Ven

N. P. Nielsen¹⁷.

Rohmann foretog i maj 1837 en rejse til København. Sandsynligvis vilde han træffe *prins Christian*, før han den 20. maj rejste fra byen. Han haabede vel endnu paa *Middelfart*; men desuden var *Kolding* blevet ledigt. I hvert fald skulde han have sine muligheder gennemdrøftet med velyndere og venner. Han traf pastor *Wøldike* derinde og var paa besøg hos skuespiller *Nielsen*. Efter sin hjemkomst til Tønning gik han utaalmelig og ventede nyt fra cancelliet; men der kom intet; og han fik heller ikke meddelelse om, at en anden var kaldet til *Middelfart*. Sidst i juni skrev han til N. P. Nielsen for om muligt at faa noget at vide.

Tønning, d. 20. Juni 1837.

Fire lange Uger har jeg nu tilbragt paa mit gamle Pinested i Forventning efter Brev fra Dem, kjære Ven, og Efterretning om min fremtidige Skjæbne; men endnu er jeg i samme Uvished, som da jeg forlod Dem. Imidlertid er denne Uvished, da den gaaer saa meget i Langdrag, mig nu et temmelig sikkert Tegn paa, at jeg som sædvanligt kan begrave mit Haab hos alle de andre, og derfor vil jeg dog i al Hast ved et Par Ord lade Dem vide, at jeg vel lever endnu, skjøndt kun et sørgeligt Liv; det gaaer mig som gamle Corsoer *efter Oehls*. Udtryk: *Blæsten ryster mit inderste Tømmer*, nu jeg atter er kommen til Skovenes Hjem. Det vil med andre Ord sige, jeg befinder mig Skarn efter min Hjemkomst, vel mere paa Sjæl end paa Legeme, skjøndt begge tilsammen krymper sig ved det atter skuffede Haab.

Dog De har allerede faaet nok af mine Jeremiader, ja, meer end nok, derfor ikke mere af den Tønde, thi snurrt nok er det, at mine *Jeremiader* have samme Skjæbne, som jeg selv. Saaledes sendte jeg for et Par Aar siden en versificeret *Bearbejdelse af Jeremias Begrædelse* til *Dorph* for at skaffe mig en Forlægger; det mislykkedes, derpaa leverede han den til *Prof. Clausen* til Optagelse i det nye *theol. Tidsskrift*; hvor den siden er bleven af,

¹⁷) Rohm.

veed Vor Herre. Lignelsen seer jeg halter slemt, thi hvor jeg er bleven af, veed baade Vor Herre og jeg, og nu ogsaa De, kjære Ven; men nu staaer den der engang.

Jeg har siden min Hjemkomst havt travlt med en Deel Haandværksfolk ved min Præstegaard og iøvrigt forsøgt at forslaae Tiden ved lidt litterært Arbeide; en *Episode* er hidtil det hele Udbytte, ellers har jeg søgt at see ind i den *Slesvigske Historie*, da jeg halvveis fik en Anmodning af *Gad* om at skrive en saadan for Trykkefrihedsselskabet; det er ellers, saavidt jeg kan skjønne et ikke meget lysteligt Arbeide for en dansk. Siden Valdemar den 2.s Tid spiller den danske Regjering en jammerlig Rolle, og Skylden for den Slesvigske Tydskhed falder tildeels tilbage paa den; jeg har derfor endnu ikke kunnet lægge Haand paa Arbeidet.

Var De saa med ved 28. *Maigildet*? Dommene derom ere i Provindserne meget forskjellige. Nogle saa allerede Revolutionen i fuld Gang; Andre kalde det Hele Vind; hvad er Deres Mening? En stakkels Landsbyhistorikus som jeg seer med en vis Apathie alle de opstigende og bristende politiske Sæbebobler; falde deres Bestanddele ned paa en fiin rød Kjole, er den rigtignok udsat for at faae Pletter; men de naae vel ikke til Skindet. Kongen lever dog endnu, kan jeg mærke; der vare dem, der meente, at han neppe vilde have overlevet Læsningen af *Kbhvnspostens Relation*; Andre meente, det havde ingen Nød, fordi der skal skarp Lud (til).

Hjertelig Tak til Dem og Deres gode Kone for den kjærlige Modtagelse og det Venskab, jeg nød hos Dem under mit korte Ophold i Kbhvn.; gid jeg paa nogen Maade kunne vise Dem min Erkjendtlighed igjen; men desværre, jeg synes at skulle være fordømt til at fortæres her paa Heden, langt borte fra alt Levende, jeg har kjært, tag derfor tiltakke med min oprigtige og hjertelige Paaskjønnelse og med mine venskabeligste Ønsker, at Lykke og Tilfredshed maa bo hos Dem. Mine bedste Hilsener til Dem og Deres Kone fra Deres oprigtig hengivne *Rohmann*.

P.S. Har De Leilighed, saa viis mig det Venskab og lad mig vide, hvad der saa blev af *Middelfart* og *Kolding*. Al Verden gratulerede mig paa min Reise til det første. Jeg rystede paa Hovedet og sagde — Tak!¹⁸.

¹⁸) »Blæsten ryster mit inderste Tømmer« er fra Oehlenschlägers digt *Corsøer*, se *Poetiske skrifter*, 1,134 (udg. 1926). — I Rohm. findes et brev fra N. V. Dorph (se D.B.L. 6,64), dateret Toldbodbørsen 1836, 12/3, hvori han meddeler, at Gyldendal ikke kan antage hans oversættelse af Jere-

Under den 17. og 24. juni 1837 blev de to omtalte embeder besat. Og først i juli modtog Rohmann følgende brev fra skuespilleren.

Kiøbh., d. 3. Juli.

Min meget ærede Ven! Allerede længe har jeg villet skrive til Dem; men — da jeg intet glædeligt havde at berette, saa lod jeg det være. *Middelfart* fik *Leth i Ribe* og *Colding en Pastor Galskjøtt*, tidligere residerende Kapellan dér. Det eneste jeg kan tilføie er, hav endnu lidt Taalmodighed; den værste Tid er gaaet, og har det været saa længe, kan det vare Dyrehavstiden med. Saasnart der blot bliver noget Godt at melde, skal De strax faae Brev. Jeg var i Fredags hos *Lange*, og vi taledes meget om Dem, og han gjentog det flere Gange, hvor inderligt han interesserede sig for Dem, og hvor vist han troede, at Deres Prøvelsestiid lakkede ad Enden.

Den 28. Maj celebrerede jeg ikke *paa Skydebanen*; jeg har været med at drikke Skaaler for Løvter og Forhaabninger, nu drikker jeg saa gu' ikke uden for Opfyldelsen. Desuden har jeg ikke megen Interesse for denne Forfængeligheds Fest, hvor enhver søger især at gjøre sig til en Festens Konge, at glæde sig ved at høre sig selv tale; maaskee *Ussings* Skaal undtagen, var der ikke een, som var voxet paa en bedre Jordbund. Istedendfor dette var jeg i Byen for at understøtte en fremmed Konstner ved hans Concert med et Deklamations-Nummer; jeg valgte *Schillers* herlige Stykke: »*Die Worte des Glaubens*»; hvor megen Sandhed i saa faa Ord. Omtrent Kl. 6 gik jeg til Byen og forbi Skydebanen, hvor netop en Skaal udbragtes under Hurra og Trompeter og Paukers Lyd. Hele *la petite bourgeoisie* strømmede ud af Porten og standsede for Skydebanen ved denne Larm. Jeg lyttede til blandt i forskellige Grupper; alle talte om Skydeselskabet, — *ingen om 28. Maj*. Saalidt Indgang har Ordet fundet hos den slumrende Løve, uden hvis Opvaagnen intet kan udrettes; ikke engang Bevidstheden om sin Ret, om et Ønske er endnu opstaaet. Nei, det er sørgeligt, at der intet kan haabes af Massen, saalænge de endnu har Grød og Kartoffler!

mias Begrædelse. Og fra Trykkefrihedsselskabet meddeler pastor Stenersen Gad 1838, 1/2, at skriftkomiteen har afvist Rohmanns første hefte af Fortællinger af Hertugdømmet Slesvigs Historie, da det er en vanskelig sag at behandle »i en selvstændig populær Fremstilling«, og det er at forudsæ, at den »vil blive meget strengt critiseret af vore Brødre søndenfor Eideren.« — Stænderforfatningens dato den 28. maj 1831 fejredes i en aarrække som en national festdag.

De har megen Ret i at paastaae, at det er en ynkelig Opgave at tage fat paa *Slesvigs Historie*; man kunde farve hele Landet rødt med det Blod, der (er) rundet for denne Strimmel Jord; og hvilken Masse af Dumheder, — det lader næsten, som om man kun har arbeidet paa at berigtige Besiddelsen deraf for igjen at forspilde den, og omvendt. Imidlertid vilde det være et fortjenstligt arbeide for Følgernes Skyld. Hvor snart er ikke denne Stamme uddød; hvor vigtigt vilde det ikke derfor være, om de historiske Kilder blev udtømte, opklarede og havde faaet Indgang hos Folket.

Hvor meget vilde det ikke glædet mig, om jeg kunde oftere tale med Dem, især i denne Tid, hvor jeg beskjeftiger mig saa meget med *Unionstiden*; jeg gad saa gjerne høre Deres Mening om denne Periode, der desværre gik saa bedrøvelig til Ende; en Periode, der uegentlig kaldes Union; thi aldrig var der bittre Spliid iblandt Rigerne end dengang. Har De engang Tid og Lyst, saa skriv mig lidt derom i et Brev, og nævn mig nogle Kilder til denne Historie, hvis De kjender nogen foruden de almindelige. Min meget ærede Ven, jeg ønsker og haaber snart at kunne skrive Dem et behageligere Brev, og da haaber jeg at vække nyt Liv og nye Virksomhed hos Dem, der vil være os alle til Glæde og Nytte. Maaskee De da ogsaa faaer Tid til at tage fat paa *min lille Bog*; thi det vilde glæde mig meget. Jeg sætter, ved Gud, ikke megen Priis paa den; men jeg har saa mine egne Grunde, hvorfor det er mig ønskeligt, at den bedømmes, selv om det var en streng Bedømmelse; thi een eneste Roes haaber jeg, den fortjente, at Forfatteren idetmindste nøie maae kjende vore Historiske Kilder. —

Lev vel, min meget ærede Ven, min Hustrue hilser Dem paa det venligste, og vi mindes ofte de faa Timer, vi nød Deres behagelige Selskab. Gid Skjæbnen og Cancelliet snart vilde flytte Dem i vor Nærhed, at jeg ret ofte kunde see og tale med Dem og forsikkre Dem om min uskrømtede Høiagtelse og mit oprigtig hengivne Venskab.

N. P. Nielsen¹⁹.

Ogsaa fra pastor *Wøldike*, der nøje fulgte med i vennens forhaabninger og skuffelser, kom der brev først i juli. I haab

¹⁹⁾ Rohm. — Om Leth, se Wib. 2,404 og om Galskjøtt, se Wib. 2,234. — Om Algreen-Ussing, se D.B.L. 1,242. — I Maanedsskrift for Litteratur 20,82 anmeldte Rohmann N.P.N.s bog: Hellig Trefoldighedsgilde, se E.F.L. 2,684.

om at kunne lykønske til et nyt embede havde han ventet temmelig længe med at skrive.

»Det varede skammelig længe og hver Postdag, som gik hen uden at bringe mig nogen Beskeed, gjorde mit Haab svagere; endelig seer jeg i Onsdags, at det ogsaa slog feil denne Gang, og at alle Bestræbelser fra Deres og Patroners og Venners Side ogsaa denne Gang strandede paa *Cancelliets haarde Klippe* eller *Skjebnen* eller *vor Herres Styrelse*, eller hvad vi skulle kalde det; lad det helst beholde den sidste Benævnelse, saa bliver Sorgen mindre bitter, og Modet holdes bedre vedlige. Isandhed De har havt Tid i disse 7 Uger at belave Dem paa et feilslaget Haab; det har været danielske Aaruger for Dem. Det blev saa *Leth*, som vi frygtede for, og det var ikke *Hans Buhl*, som blev Dem foretrukken; vi kunne da ikke sige, at der egentlig indtraf noget uventet, og maaskee De ikke selv har sat Dem det saa fast i Hovedet, at De skulde have *Middelfart*, som jeg, der altid er in excessu saavel med Haab som med Frygt, havde sat mig det.

Lad mig vide, hvordan De har taget imod denne slemme Tidende; om De ikke har ladet Modet synke, og om De ikke nok endnu har Lyst at leve for Embede og Børn og Venner? Hvad er der nu at søge? jeg mener ikke, der for Øjeblikket er noget; men der kommer nok, og vor Herre vil nok opholde Dem Liv og Kraft og Haab, til han finder det rette Sted at sætte Dem hen paa; gid det maatte blive her i Nærheden! Varer det længe, saa ville vi haabe, det blive saameget bedre og i al Fald bede Gud om en god Taalmodighed til at bide efter ham.« (1837, 7/7)²⁰.

Sidst i juli blev Rohmann forlovet med *jomfru Louise Götzsche*. Det siger sig selv, at han i de følgende maaneder var meget optaget af at træffe forberedelser til sit bryllup. Alligevel tog han sig i begyndelsen af august tid til at skrive et langt brev *til skuespiller Nielsen* for at give udtryk for, hvor skuffet han atter var blevet, og for at drøfte deres fælles litterære interesser.

Tønning, den 8. August 1837.

Tak, kjære Ven, for Deres venskabelige Brev, hvad det kunde indeholde om mine feilslagne Forhaabninger, vidste jeg alt ved dets Modtagelse; alligevel var det mig meget kjærkomment og

²⁰) Rohm. — Om kateket Hans Buhl i Assens, se Wib. 1,122.

et Vidnesbyrd om, at De dog ikke har glemt mig i min fjerne Eensomhed. De seer, at jeg saa temmelig kjender det danske Cancellie og dets paalidelige Forsikkringer, og det kan ikke være undgaaet Deres Opmærksomhed, hvorledes selv *Etatsraad Langes* Yttringer iføre sig et andet Klædebon. Tilforn var han *vis* paa, at min Befordring stod for Døren; nu er denne Forvisning blevet til en *Tro*, at min Prøvelsestid lakker imod Enden, det vil med andre Ord sige: der er lange Udsigter. Min Ulykke er nok, at jeg *ikke* meer er *et nomen obscurum*; var jeg det, blev jeg nok befordret ligesaa vel som alle andre nomina obscura, hvoraf mange sidde nu i det 3die Embede, hvoraf ethvert enkelt er ligesaa godt og større end mit f. E. *Leth*, *Galschjøtt* og et helt Dusin andre, medens jeg bliver siddende her, indtil jeg bliver rigtig udsultet. Dog nok af disse Litanier! Vi naaer vel det omtalte Jubilæum, og saa haaber jeg at see Dem hos mig i Tønning. Derfor har jeg søgt at tilkæmpe mig Resignation, det kan man behøve som Præst paa Heden, — altsaa lad den Fugl flyve!

Nu om noget Andet. Jeg kan ikke ønske Dem Fornoielse til Deres Studium af *Unionshistorien*, naar jeg tænker paa, hvad jeg selv har følt ved at læse den. Deels ere dens Beretninger saa ufuldstændige, deels saa harmelige, at jeg altid har været ærgerlig og fortrædelig ved den Læsning, og allermest ærgerlig over, at de danske hidtil have gjort sig saa liden Umage for at bringe Lys i denne vor Historie saa vigtige Deel. Jeg troer, ja, jeg er næsten vis paa, at Meget ved en ny Eftergrandskning efter Kilder vilde faae et andet Udseende, end det nu har efter de svenske Fortællinger, som nu ere de vigtigste Veiledere. Hvorledes saae *Christian den Andens* Historie ikke ud, før *Riegels* og *Behrmann* toge sig for at rage op i den? Jeg troer *Erik af Pommerns* Historie, som er den vigtigste, ufuldstændigste og mest forvirrede Deel af Unionsperioden, er i samme Tilfælde som *Christian den Andens*. Vistnok var *Erik* i mange Dele en *løierlig Fyr*; men det forekommer mig, at der i hans Historie er med Flid lagt meget Skjul paa Sandheden. Denne vil vel neppe ganske komme for Dagen; men dog maa vist nok vore Archiver indeholde Meget til Oplysning, naar man vilde anvende nogen af den Flid og Bekostning paa at randsage dem, som man anvender paa meget af *det islandske Væsen*, der for en stor Deel kun bringer vor Historie lidet reelt Udbytte. Det forstaaer sig det kom jo an paa, om Nogen fik lov til at røre ved *Geheimarchivet*, thi det synes at ligne de Skatte, som i gamle Dage bevogtedes af Lindormene. Man har for en Deel Aar siden faaet *Jahns Unionskrigene*, men dette Værk betragter kun Sagen fra den militairiske og strate-

giske Side; Sjælen i det hele Væsen kommer det og kunde det efter sin Bestemmelse heller ikke komme til at trænge ind i. De trykte Kilder, man foruden de almindelige Historieskrivere: *Hvitfeldt, Holberg* og *Gebhardi* har, ere, saavidt jeg veed, ubetydelige. I *Nye Danske Magazin* 3. B. findes et Par Aftryk af Foreningsdocumenterne; et Par smaae Afhandlinger findes i *Engelstofts Analer 1811* og i *Skandinavisk Museum*; Bindet husker jeg ikke. *Hegewisch* har skrevet Noget derom i hans *Histor. u. Philosoph. Schriften* 1. Deel; men det kjender jeg ikke. Ellers er nok *Lagerbrings Svenske Historie*, 4. B. det vigtigste Arbeide, der endnu haves over dette Tidsrum, hvortil dog nu kommer *Behrmanns Christian den Anden*. Da nu Tendantsen synes at være for Foreningen igjen, saa var det Tid, at Een, der var ved Haanden af Magazinerne pillede op deri. Tag De Dem for og see ind i Archivet til *Finn Magnussen* og see, om De faaer Lov at see efter. Paa Kongens Bibliothek maa dog vist ogsaa være noget. De er dog heldig at kunne faae i det mindste det Trykte, De ønsker; men jeg lever i den Henseende som Beboerne paa Saturn, langt fra Solskin og Varme. Intet Nyt af Litteratur faaer jeg, og det Gamle er kun Stumper og Stykkeværk, og hvad jeg ofte helst ønsker, savner jeg. De kan vel heraf slutte Dem til, hvordan det gaar med mit *slesvigske Arbeide*.

At undersøge Kilderne er jo ikke at tænke paa for mig, saalænge jeg er her, og altsaa ikke i dette Liv; i det andet faaer jeg vel Andet at tage vare end at studere Slesvigs Historie. Jeg er imidlertid dog rykket lidt frem med mit Arbeide, men er bleven tvivlsom, om jeg skal fortsætte det, da jeg af *Folkebladet* har seet, at der er indkommet et Arbeide fra *Professor Paulsen, Kiel*, under Titel *Danmark og Slesvig*, som maaskee gjør mit overflødigt. Jeg har ventet Brev fra *Gad*, men endnu Intet faaet. — Træffer De engang leilighedsviis paa 1ste Deel af en *Hvitfeldt* eller andre, især Samlinger, som kan give nogen Oplysning om Kirkens og Culturens Tilstand siden Reformationen, og de kunne faaes for billig Priis, vil De da ikke vise mig det Venskab at købe dem til mig; jeg kan da faae dem ved Leilighed og skal ved Leilighed godtgjøre Udlægget. — Dog det er sandt; det er færdig ved at gaar mig som visse Folk, der istedet for at indføre Sparsomhedssystemet kun vedbliver at gjøre sig Gjæld; enfin, det hører jo til den fornemme Verden at holde Ørene stive, og det vil jeg da ogsaa gjøre. Hvem kan man desuden bedre efterligne end Viisdommens Repræsentanter i Norden!

Apropos! er det sandt, hvad Rygtet her fortæller, at Regjeringen atter har gjort Nationen den Ære paa dens Regning at

optage et *Laan paa 25 Millioner*? Hvis saa er, kunde man fristes til at udraabe: *o, Skydebane! o, Skydebane!* Hvad hjalp saa alle dine høitravende Proclamationer! De ere som Knaldkugler i Luften, som *Ruses* Kanonskud paa Anholt; man seer og hører dem med et Smil og gjør for Resten, hvad man lyster. Naragtig finder jeg ogsaa de kjøbenhavnske *Stænderdeputeredes Forsamlinger*; thi dersom de for Alvor vente Stændernes Sammenkaldelse i Aar, have de nok gjort Regning uden Vert, hvad skulle de ogsaa bestille, da Alt henligger endnu fra forrige Gang. Jeg mener, de kunde nu tie og lade *Kongen* reise af i Ro; thi han er vel i fuldt Arbeide med at pakke ind for at afgaae med Diligencen til *Roskilde* til Efteraaret; da kunde de see, om der var noget at gjøre. — Siden De arbeider i Unionshistorien, har De da læst *St. St. Blichers Svithiod*? efter min Mening indeholder den enkelte vakre Stykker, især synes jeg godt om *Helsingborg og Svarteraa*. Nu har jeg ikke Plads til Mere denne gang; tag idag tiltakke med dette Hastværks Jaskeri og lad mig snart høre fra Dem; med mine bedste Hilsener til Dem og Deres kjære Kone forbliver jeg Deres hengivneste

Rohmann²¹.

Den 3. november 1837 stod *Rohmanns bryllup i Jyderup præstegaard*. Først i oktober var embedet som sognepræst i *Baarse* ved Præstø blevet ledigt. Det var nabosogn til *Hammer*, hvor *Wøldike* var præst. Med sin lykønskning til giftermaalet lod *Wøldike* da ogsaa følge nogle linjer om *Baarse*.

»Hvad *Baarse Kald* angaaer, da talte jeg allerede den 12te f.M. med *Ørsted* om det. Han mente, det blev for stort, da ventelig mange ældre Præster vilde søge det; det frygter jeg ogsaa for. Han sagde, at ved *Kjøbstædskaldene* kunde Cancelliet bedre forlade Anciennitetssystemet og mere tage Hensyn paa de Ansøgendes Personlighed end ved *Landsbykaldene*; og deri kan han maaskee have Ret. Meget beklagede han, at der forefaldt saa faa Vacancer i *Kjøbstæderne*, og det skeer jo ey saa sjældent, at de besættes uden Cancelliets Medvirkning. — *Baarse Kald*

²¹) Om N. D. Riegels, se D.B.L. 19,501 og om H. H. Behrmann D.B.L. 2,345. — Om F. H. Jahn, se E.F.L. 1,767 og om L. A. Gebhardi Salmonsens leks. 9,503. — Om Hegewisch, se Salmonsens leks. 11,127 og om Lagerbring sammested, 15,242. — Om Finn Magnussen, se D.B.L. 15,234. — Professor Chr. Paulsen udsendte 1837: *Det danske Sprog i Hertugdømmet Slesvig*, se E.F.L. 2,440. — St. St. Blicher udsendte 1837: *Svithiod*, Efteraarserindringer fra en Sommerreise i Sverrig i Aaret 1836.

har en *Tiende* af omtrent 400 Td. Byg, god *Præstegaard*, god og stor *Avling*, denne sidste er en væsentlig Sag for hvem, der kan og vil befatte sig med sligt. Imidlertid kan det jo ey skade at sende en Ansøgning ind om det; det var evige Løyer, om jeg kunde faae Dem til Nabo; Avlingen blev der vel Leilighed til at slippe. En Provst *Struer* søger det og *Lützen i Mehrn* og mangfoldige Andre.« (1837, 7/11)²².

Brevene i Odense giver ikke svar paa spørgsmaalet, om Rohmann søgte embedet i *Baarse*. Men da der var holdt jul og fejret nytaar i Tønning præstegaard, læste præsten en dag i avisen, at *pastor N. O. Münster i Rønninge-Rolfsted* under 6. januar 1838 var udnævnt til sognepræst i *Baarse*.

Saa blev ansøgningen om *Rønninge* skrevet, og allerede under 20. marts kom Rohmanns udnævnelse til dette embede. Skuespiller N. P. Nielsen skrev omgaaende følgende linjer til Tønning.

»Min meget ærede Ven! Endelig kan jeg dog skrive Dem noget godt Nyt, idet jeg *gratulerer* Dem som Præst til Rønninge i Fyen. Etatsraad *Lange* kom forrige Uge til mig at fortælle mig, at der var gaaet en Forestilling *til Kongen* angaaende dette Kalds Besættelse, hvorpaa De var indstillet *som no. 2.* (N.P.N. i en randbemærkning: No. 1 var en Præst *Kiærumgaard*, som er ti Aar ældre Kandidat og har egregiæ), men paa en saadan Maade, at naar der blev skubbet lidt til, maatte det lykkes. Jeg gik derpaa til *Prinds Christian*, som gjorde store Øine over mit Ærinde og til *Feddersen*; begge lovede at gjøre alt mueligt, og i dette Øieblik erholder jeg en Billet fra *Lange*, hvori han (melder) mig Deres Udnævnelse. Er det nu ikke gandske efter Ønske, saa er det dog et ret godt Kald i Nærheden af en stor Bye og et Stiftsbibliothek.

Modtag endelig ogsaa, skjøndt noget seent min *Lykønskning til Deres Givtermaal*, men oprigtig talt, det var mig umueligt at skrive Dem til, førend jeg dog i Gjerningen havde vist, at jeg virkelig tænkte paa Dem. — Den lille *Bog af Eggert* har jeg forgjæves eftersøgt og vil nu gjøre det sidste Forsøg med en Annonce i Adresseavisen. — De to Forordninger skal jeg med det

²²) Rohm. — Om pastor Münster, der fra Rønninge kom til Baarse, se Wib. 1,135, om pastor Struer, se Wib. 3,599, og om O. D. Lütken (ikke Lützen), se Wib. 2,400.

Første sende Dem, og da tillige et udførligere Brev, som Tiden i Dag forbyder. — Endnu engang til Lykke, det glæder mig inderligt at kunne hælde lidt Olie i en Lampe, der endelig maa lyse meget for os endnu. — Tak for Deres Afhandling i *Folkebladet*; den har glædet mig meget. Mine bedste Hilsner til Dem og Deres mig ubekjendte Kone fra Deres meget hengivne og høiagtende Ven
N. P. Nielsen²³.

d. 24de Marts 1838.

Saadan lyder historien om Tønningpræstens oplevelser som ansøger i aarene 1833—1838. Han havde søgt c. 30 embeder, havde lidt mange skuffelser, men havde ogsaa fundet forstaaelse hos kendte og ukendte venner. Mærkeligst var det ham vel, at skuespiller *N. P. Nielsen* fra foraaet 1837 var optraadt som hans ivrige talsmand i kancelliet.

Rohmann havde haft trange kaar i Tønning, men mange kolleger havde sikkert haft dem lige saa trange. Flere gange havde han følt sig skammelig forbigaaet af kancelliet; ja, nu og da faldt han endda i tanker om, at han blev forbigaaet, fordi han var et kendt navn og et virksomt medlem af *Selskabet til Trykkefrihedens rette Brug*. Hans venner mente dog ikke, at han havde særlig grund til at klage over, at andre var foretrukket for ham.

Efter 9 aar i Tønning var det endelig lykkedes pastor Rohmann at blive forflyttet. Ofte havde han klaget over forholdene i det jydsk sogn, saa det at komme fra Tønning følte han vel nærmest som en befrielse. Og tanken om at komme til *Fyn* har utvivlsomt fyldt ham med glæde. Hans store ønske havde været at faa et købstadkald paa Sjælland; det fik han ikke opfyldt. Men Fyn var hans fødeø; dér boede hans gamle forældre, og mange venner vilde hilse ham velkommen der. *Rønninge* laa nær *hovedvejen* gennem Fyn fra Nyborg til Middelfart, ikke længere fra *Odense* end at dens kathedralskole og dens stiftsbibliothek kunde be-

²³) En præst af navnet Kierumgaard, ti aar ældre end R. og med egre-gie findes ikke i Wib. — Om H. D. Feddersen, se D.B.L. 6,605.

nyttes. Alt i alt var det en forflyttelse til noget bedre, ogsaa til bedre økonomiske forhold.

Blandt Rohmanns papirer findes et par lykønskninger til forflyttelsen. Saaledes skrev *overkrigskommissær Holst* fra *Horsens*: »Kjære Rohmann! Deres Brev har virkelig baade glædet og smertet mig! Jeg tænker mig høist ugjerne, at De forlader denne Egn, men at ønske Dem blive i Tønning kan jeg jo heller ikke! og forsaavidt glæder det mig oprigtig, at De har faaet Rønninge og Rolfsted Sognekalde. — Gid det maa blive saa heldbringende for Dem og Deres, som vi alle ærlig ønske Dem! — Egnen der er smuk, og naar vi endelig skal savne Dem i Egnen her, kommer De dog til et Sted, hvor vi imellem kan høre fra Dem. — Hvad kan være Aarsagen til, at dette Emede er blevet bortgivet tidligere end Lundum, som i længere Tid har staaet Vacant? — Collegialtidenden skal jeg nok sende Dem.« (1838, 29/3)²⁴.

Ogsaa museumsmanden *Chr. J. Thomsen* gav paa den tid udtryk for sin glæde over Rohmanns forflyttelse.

»Høytærede Hrr. Pastor! Jeg nægter Dem aldeles ikke, at det var mig ikke noget glædeligt Syn at see Dem, da De senest var i Kiøbenhavn, thi uden at kjende det nærmere fandt jeg, at den Mand, der var saa Livsfrisk, naar han fik Pennen i Haanden, maatte have havt haarde Tilskikkelser, der havde virket nedbrydende paa Legemet og endnu trykkede dette.

Det var derfor med sand Glæde og oprigtig Deltagelse, at jeg har læst, at De er bleven forflyttet til Fyen, da dette er Deres Fædrene Øe, og jeg antager, at Rønninge er et godt Kald, haaber jeg, at det vil i flere Henseender være den bedste Medicin. — — — Saavidt jeg erindrers, er det Kald, hvortil De er kaldet, beskrevet af en Pastor *Bendz* og paa Titelbladet afbildet en Runesten; altsaa, det er Skjebnens Villje, at, hvor De kommer hen, skal De høre om Runestene.« (1838, 31/3)²⁵.

²⁴) Rohm. — Om Holst, se Danske prokuratorer, s. 151.

²⁵) Om Chr. J. Thomsen, se D.B.L. 23,550 og om pastor Bendz og hans bog, se E.F.L. 1,101. Flere oplysninger om Rohmann som ansøger findes i hans breve til J. N. Madvig og J. G. Adler (i Rigsarkivet).